

Arbets. D. 1999 / 23.2.1996

DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I

Provutgrävning av en stenåldersboplats 16.-17.9.1995

DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I**Provutgrävning av en stenåldersboplats 16.-17.9.1995**

Kommun : Dragsfjärd
By : Söderlångvik
Tomt : Söderlångvik 1:60

Ägare : Föreningen konstsamfundet

Grundkarta : 1034 14 + 2012 14

Koordinater : x 6661 39
y 1580 28
z ca 25 m ö h

Fynd : TYA 630:1-40

Tidigare fynd : TYA 363:1-7

Tidigare rapport : Henrik Asplund (1987). Dragsfjärd, Söderlångvik, Söderby I, Selvitys syksyllä vuonna 1986 löytyneestä kivistä asuinpaikasta. Turun yliopiston arkeologian oppiaineen topografinen arkisto.

UNDERSÖKNINGENS FRÅGESTÄLLNING

Den nygrundade föreningen Dragsfjärds amatörarkeologer startade år 1995 ett forskningsprojekt kring frågor gällande båtyxkulturens bosättning på Kimitoön. Initiativet till projektet, som kommer att innefatta små provundersökningar av periodens (ca 2500-2000 fKr) boplatser, togs av föreningens ordförande Hans Myhrman. Projektets frågeställning gäller dels båtyxkulturens näringar - främst frågan om förekomst av boskapsskötsel och sädesodling - dels båtyxkulturens datering och förhållande till övriga kulturgrupper under mellanneolitisk tid.

Undersökningen av bopplatsen Söderby I, lokaliserad av Hans Myhrman hösten 1986, var den första av en serie provgrävningar, som föreningen har planerat. I det tidigare fyndmaterialet från Söderby I ingår två små keramikskärvor (TYA 363:4), som av undertecknad har identifierats som keramik tillhörande båtyxkulturen. Då dessa skärvor tidigare har utgjort det enda daterande fyndmaterialet från Söderby I, har bopplatsen ansetts tillhöra båtyxkulturens tid. Målsättningen för det år 1995 utförda fältarbete var, att genom en systematisk provgrävning av boplatsoområdet samla in ytterligare material som skulle belysa frågor gällande båtyxkulturen.

FÄLTARBETET

Fältarbetet utfördes veckoslutet 16.-17.9. av föreningens medlemmar under ledning av undertecknad. Lantmåteritekniker Kristian Lindroos hade i förväg mätt upp ett rätlinjigt koordinatsystem i anslutning till boplatsoområdet. Systemet utgår från en grundlinje i samma riktning som skogsvägen intill boplatsoområdet, dvs. 25/400 gon. Väster om vägen utmärktes en fixpunkt för koordinatsystemet med ett i marken nedfört järnrör. Denna punkt gavs koordinatbeteckningen 400/200; värdet för x-koordinaten växer norrut (25/400 gon) och värdet för y-koordinaten österut (125/400 gon). Vid koordinatpunkterna 360-400/250 lämnades i marken inslagna pålar kvar efter att undersökningen hade slutförts.

Undersökningen inleddes med att gräva ca 40 x 40 cm stora provgropar med 10 meters mellanrum enligt koordinatsystemet. Senare grävdes ytterligare några provgropar inom boplatstens centralområde. Provgroparna grävdes nordost om koordinatpunkterna, utom i de fall att träd eller andra orsaker förhindrade detta. Grävandet påbörjades inom det tidigare fyndområdet, vilket visade sig ligga öster om en nästan uttorkad djup bäckfåra, som numera får sin början i diket intill skogsvägen och rinner ned rakt mot söder. Några meter norr om de nordligaste provgroparna fanns en upprätt sten, antagligen en råvisare, och en kolmila. Inom undersökningsområdet kunde man också skönja den skogsväg, som förekommer på Hans Myhrmans kartsnitt från år 1986, samt möjligen rester av ett dike intill punkt 390/230. Platsen har alltså utnyttjats även under historisk tid.

Det centrala fyndområdet visade sig vara relativt litet, uppskattningsvis ca 30 x 30 m. Detta antyder, att boplatsten inte har utnyttjats av en så stor befolkning eller så intensivt som flere andra av stenåldersboplatserna på Kimitoön. Mörkfärgade kulturlager kunde registreras endast i några få av provgroparna (375/265, 380/250, 380/260, 380/270), och sot, kol, skärvstenar eller brända benskarvor förekom knappast alls.

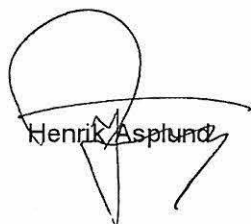
Fyndmaterialet var typiskt för stenåldersboplatser i allmänhet; kvartsavslag förekom i de flesta av provgroparna, medan fynd av porfyritavslag och keramik koncentrerade sig till det centrala boplatsoområdet (provgroparna x 365-385 / y 250-270). Övriga fynd var två fragment av sandstensbrynen (TYA 630:4,20), en slagsten (TYA 630:24) samt ett litet fragment av ett benföremål (TYA 630:26). Det sistnämnda fyndet är rätt sällsynt, men i detta fall är fragmentet så litet, att föremålet inte kan närmare identifieras; man kan bara se ett avsiktligt inskuret snitt i benytan. Gällande datering och kulturbestämning av boplatsten är keramikskärvorna de intressantaste fynden. De fem skärvorna som hittades är alla porösa och brungrå till färgen. Tre har dekor: på en skärva ser man två streck eller möjligen nagelavtryck (TYA 630:7) och på två skärvor avlånga avtryck, som möjligen kan vara breda kamstämplor (TYA 630:33,38). Inga drag i fyndmaterialet tyder på bosättning av båtyxkulturens befolkning.

DISKUSSION

Resultatet av undersökningen var, att materialet från Söderby I inte kan användas för att dra direkta slutsatser gällande båtyxkulturen. Daterande fynd gjordes inte, men både grundkartans höjdkurva vid boplatsområdet (ca 25 m) och den porösa brungrå keramiken tyder på att här har funnits en liten senkamkeramisk boplats. De möjliga nagelavtrycken på en keramikskärva för tanken till den sena kamkeramiken av stil Ka III:1, medan de möjliga breda kamstämplarna på två av skärvorna även kunde hänföras till Jäkrlägruppens kamkeramik Ka J. En exakt höjdmätning av boplatsen skulle möjliggöra en noggrannare strandlinjedatering. Material för en radiokoldatering finns också (TYA 630:22,30,34), men man bör då vara beredd på att verksamheten på platsen under historisk tid kan påverka dateringen.

Resultatet av undersökningen år 1995 leder till att tolkningen av de första fynden från Söderby I måste omvärderas. Keramikskärvorna som Hans Myhrman hittade år 1986 (TYA 363:4) är emellertid av en helt annan typ än de som hittades år 1995. Den sannolikaste tolkningen av denna chamottemagrade välbrända keramik är fortfarande, att den företräder båtyxkulturens keramikteknologi. Det övriga fyndmaterialet från år 1986 passar emellertid bra ihop med de senare fynden. Man måste tolka materialt så, att Söderby I har bebotts av en kamkeramisk befolkning under senkamkeramisk tid, men även besökts av båtyxkulturens befolkning under samma tid eller något senare.

Åbo 14.2.1996

Henrik Asplund

PROVGROPARNA

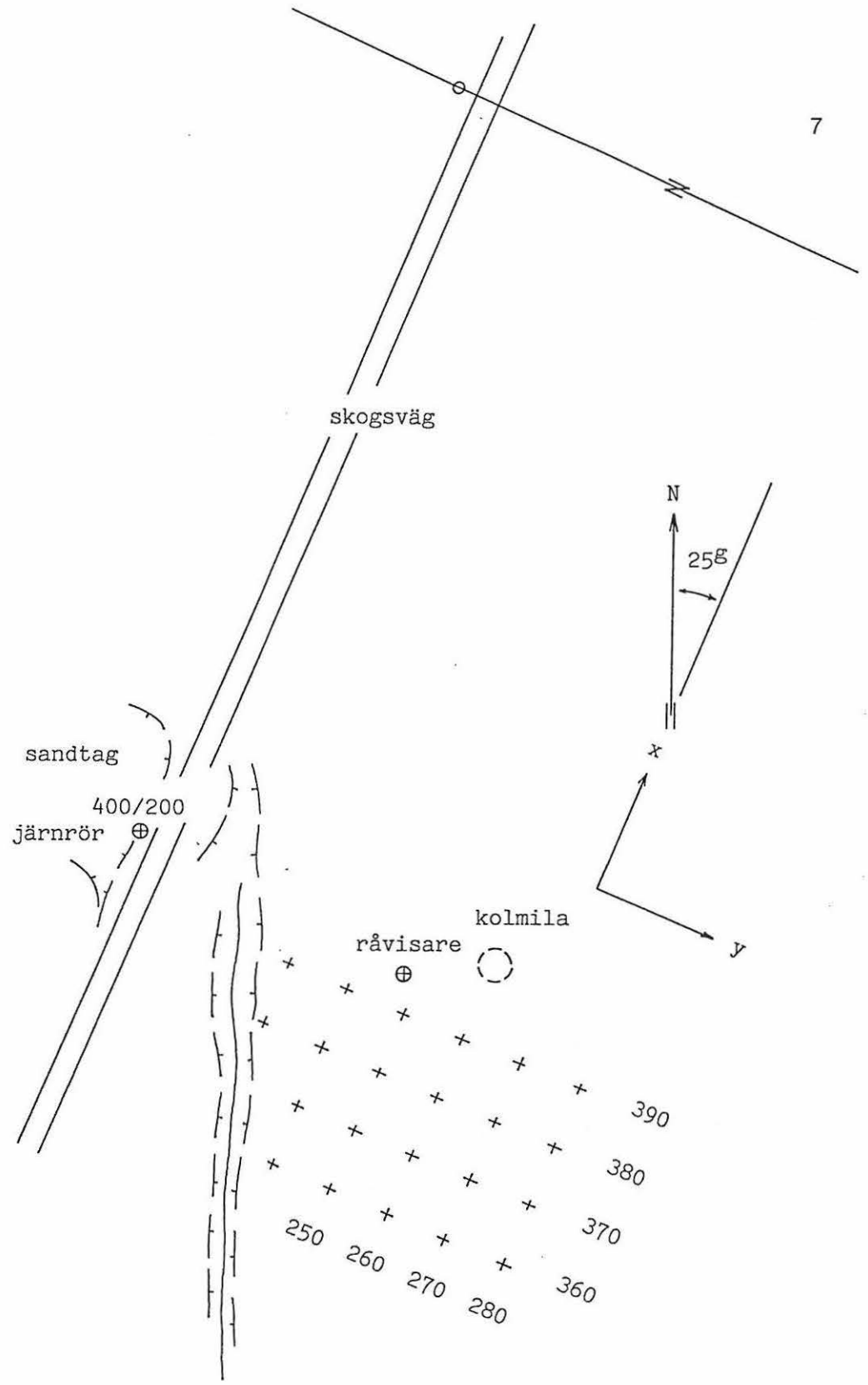
- 360/240 Torv- och urlakningslager till ca 20 cm:s djup. Sedan ren brun sand.
- 360/250 Torv- och urlakningsskikt till ca 20 cm:s djup. Under detta grå sand, som övergick i ren brun sand vid ca 30 cm:s djup.
- 360/260 Under ett torvlager till ca 10 cm:s djup grå sand, som vid 15-25 cm:s djup var mörkgrå och leraktig. Under detta ytterligare grå sand. På ca 35 cm:s djup kom ren rödbrun sand i dagen.
- 360/270 Torv- och urlakningslager till ca 10 cm:s djup. Under detta brun sand, som ljusnade på ca 30 cm:s djup.
- 360/280 Torvlager till ca 15 cm:s djup. Under detta rödbrun sand som på ca 50 cm:s djup övergick i ljus silt.
- 365/255 Torv- och urlakningsskikt till ca 25 cm:s djup. Under detta brun sand.
- 365/265 Under ett tunt sekundärt torvlager brun sand. Under detta en mörk kol- och soffärgad avlagring på ca 20-25 cm:s djup, som antagligen var en rest av den ursprungliga markytan. Under denna avlagring framkom gråbrun sand. Provgropen grävdes till ca. 55 cm:s djup. Koordinatpunkten var belägen vid kanten av en gammal skogsväg.
- 370/240 Torv- och urlakningslager till ca 15 cm:s djup. Sedan ren brun sand.
- 370/250 Under ett ca 5 cm tjockt torvlager var jorden gråfärgad och enligt grävorna mjuk till ca 25 cm:s djup, var ett mörkt kolförande lager kom fram. Möjligen var detta ett gammalt torvskikt. Fynden fanns i anslutning till det mörka skiktet. På ca 40 cm:s djup framkom ren sand. En kolförekomst i den rena sanden tolkades som en förkolnad rot.
- 370/260 Torvlagret ca 10 cm, under vilket brun sand till ca 25 cm:s djup. Djupare ned blev sanden ljusare. En skärvsten låg i den bruna sanden.
- 370/270 Torvlagret och urlakningsskiktet ca 15 cm, under vilket brun sand till ca 35 cm:s djup. Djupare ned blev sanden ljusare. En skärvsten låg i den bruna sanden.
- 370/280 Grästorv till ca 20 cm:s djup. Under torven ren ljusbrun sand.
- 375/255 Torv- och urlakningsskikt till ca 15 cm:s djup. Under detta brun sand.
- 375/265 Torv- och urlakningsskikt ca 15 cm. Under detta mörkbrun sand med några sotfläckar, som ljusnade på ca 45 cm:s djup.
- 380/230 Under ett ca 15 cm:s torvlager var marken stenig och gråbrun till färgen. Gropen grävdes till ca 50 cm:s djup.
- 380/240 Torv- och urlakningslager till ca 20 cm:s djup. Sedan ren brun sand.
- 380/250 Torvlagret ca 10 cm. Under detta ett mörkbrunt kulturlager som vid ca 55 cm:s djup övergick i ren brun sand.

- 380/260 Provgropen grävdes undantagsvis SO om koordinatpunkten. Torv- och urlakningsskikt till ca 10-15 cm:s djup och sedan ljusbrun sand. Under detta ett mörkbrunt kulturlager som inleddes med en mörkfärgning ca 20-25 cm under markytan. Sanden ljusnade på ca 60 cm:s djup. Möjligen inleddes kulturlagret med ett gammalt torv- eller ytskikt, ovanpå vilket renare sand senare anhopats. I den mörkbruna sanden iaktogs en röd sandstensskiva utan slispår.
- 380/270 På ca 15-20 cm:s djup fanns ett äldre torv- och urlakningsskikt. Under detta var jorden mörkbrun och ljusnade på c. 40 cm:s djup. En möjlig skärvsten iaktogs. De tillvaratagna kolbitarna låg enligt grävorna djupt under det gamla torvlagret.
- 380/280 Torvlagret och urlakningsskiktet ca 15-20 cm. Under detta rödbrun ren sand. En möjlig skärvsten iaktogs.
- 385/255 Torv- och urlakningsskikt till ca 15 cm:s djup. Under detta brun sand, som ljusnade på ca 40 cm:s djup.
- 385/265 Under ett ca 10 cm:s torvlager brun sand med inslag av grå fläckar. Gropen grävdes till ca 60 cm:s djup.
- 390/230 Provgropen grävdes i en långsträckt fördjupning, som påminde om ett gammalt dike. Under ett 15-20 cm:s torvlager framkom ren brun sand.
- 390/240 Torv till ca 10 cm:s djup. Sedan gråbrun sand, som ljusnade djupare ned.
- 390/250 Torvlager till ca 10 cm:s djup. Under detta grå sand som övergick i brun sand vid ca 25 cm:s djup.
- 390/260 Torv- och urlakningsskikt till ca 10 cm:s djup. Under detta ren brun sand.
- 390/270 Torv- och urlakningsskikt till ca 20 cm:s djup. Under detta ren brun sand, som övergick i ljus silt vid ca 40 cm:s djup.
- 390/280 Torv- och urlakningsskikt till ca 20 cm:s djup. Under detta ren brun sand.

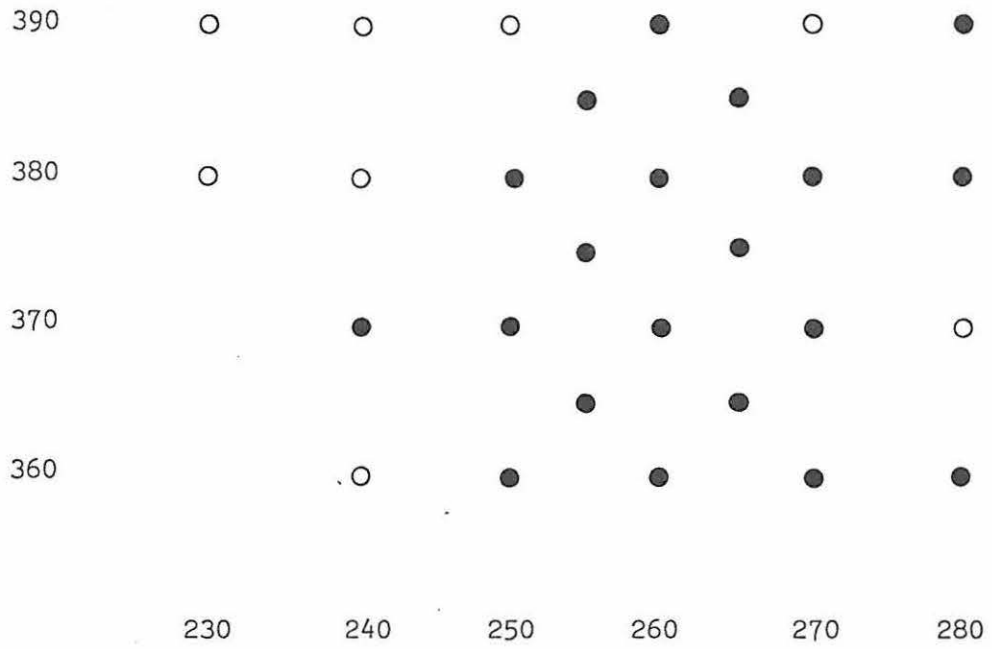
DRAGSFJÄRD, SÖDERLANGVIK, SÖDERBY I

Utdrag av grundkartan 1034 14
Skala 1:20.000

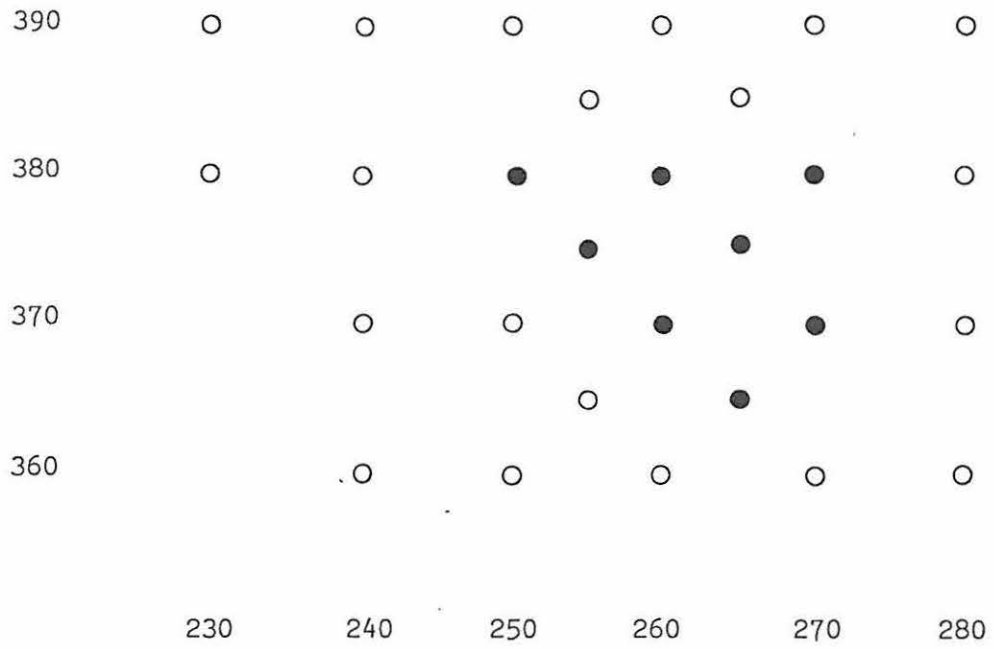
DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I

Översiktskarta
Skala 1:1000

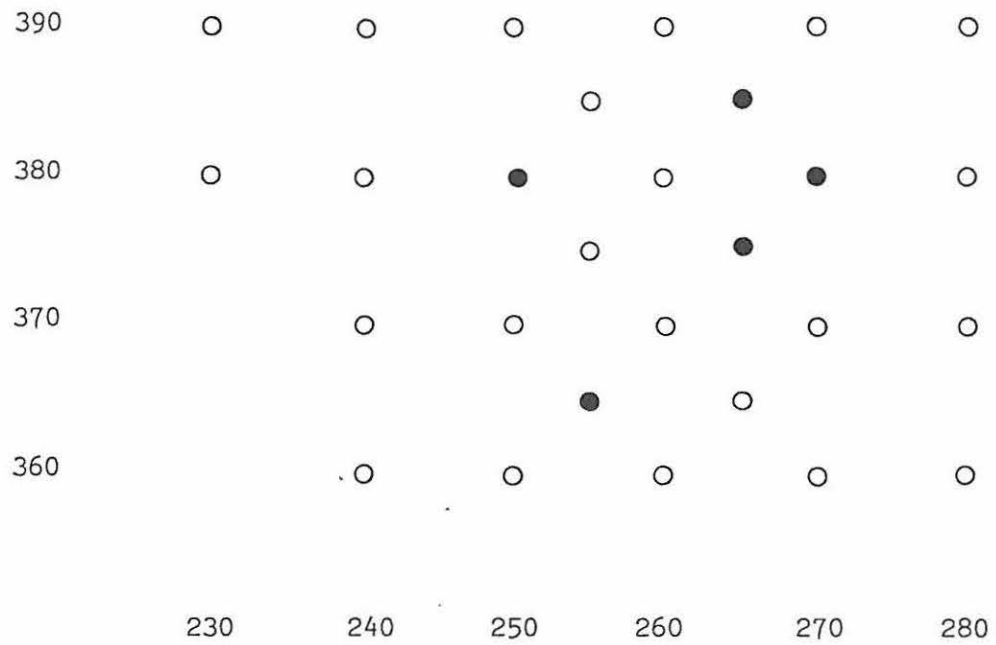
DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I

Förekomst av kvartsavslag
Skala 1:500

DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I

Förekomst av stenaavslag
Skala 1:500

DRAGSFJÄRD, SÖDERLÅNGVIK, SÖDERBY I

Förekomst av keramik
Skala 1:500